

PRIO Historia 7

Lärraranvisning Textview

Verksnummer: 40146

Lärraranvisningens innehåll

Lärraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur den pedagogiskt anpassade boken skiljer sig från originalboken och hur ni kan arbeta med den. Nedan kan du läsa vad respektive del i lärraranvisningen handlar om, så att du kan förbereda och planera arbetet med läromedlet på bästa sätt.

- **Generella förändringar av boken**
Under denna rubrik beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens bok, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.
- **Sidspecifika förändringar**
Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar som är gjorda i den pedagogiskt anpassade boken. Det kan till exempel vara en övning som omarbetats eller en bild som flyttats.
- **Bildbeskrivningar**
Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.
- **Till läsaren**
I den pedagogiskt anpassade boken återfinns alltid en text som riktar sig till eleven. Samma text hittar du också i lärraranvisningen. Den innehåller information som kan vara bra för läsaren att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Läs denna text tillsammans med eleven!
- **Pedagogiska tips**
I denna del av dokumentet hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med de olika uppgifterna i boken. Du hittar också exempel på hur skolan bör tänka kring läxor, taktila bilder, provsituationer osv. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som skolan kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.

Återkoppling och synpunkter

Dela gärna med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen@spsm.se eller ring oss på tel. 010-473 50 00.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på tel. 020-23 23 00.

Trevlig läsning!

Lärraranvisning

Titel: PRIO Historia 7

Författare: Bengt Almgren, Hans Tillman, David Isaksson, Berndt Tallerud, Hans Thorbjörnsson

ISBN: 978-91-523-0576-8

Innehåll

Generella förändringar av boken	1
Sidspecifika förändringar	3
Till läsaren	5
Pedagogiska tips	6
Bildbeskrivningar	7

Generella förändringar av boken

- Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom omarbetningar av visuellt beroende text och bilder. Målet med pedagogisk anpassning är att elever med svår synnedsättning/blindhet ska kunna använda läromedlet på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska vara lika självgående i den anpassade boken som de övriga klasskamraterna i sina böcker.
- Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Svällpappersbilderna kan klibba ihop och den tryckta punktskriften, i exempelvis innehållsförteckning och nycklar, riskerar att plattas till och om de förvaras liggande. Den tillfälliga doft som kan förekomma då svällpappersbilderna är nytryckta hinner också avta tills de ska användas av eleven.
- Registret är placerat i en egen flik.
- Markerade/kursiva enstaka ord skrivs med versala bokstäver i den anpassade boken.
- Bilderna i boken har bildbeskrivningar (läs dessa nedan). Till boken finns också några speciella historiska kartor i relief. Läs mer om hur du använder svällpappersbilder i Lärraranvisningen som följer med svällpappersbilderna. Nedan finns antecknat sida för sida om det finns en svällpappersbild till kartan i boken. Några sidor har anteckningar om hur kartor till andra sidor kan användas för dem också. Notera att små kartor inte har svällpappersbilder (t.ex. över Amazonas). Om eleven är intresserad kan kartor beställas över dessa länder för sig eller kanske passar någon av de andra kartorna som följer med den här boken. Ni kan markera i

kartorna med vaxsnören och häftmassa. Läs mer under pedagogiska tips här nedan.

- Bilderna ligger antingen direkt under den rubrik de hör till, eller sist i stycket.

Sidspecifika förändringar

12

Använd en jordglob, gärna taktil eller en världskarta i relief för att undersöka de olika fyndplatserna.

20

Använd en jordglob eller en taktil världskarta för att få en bättre förståelse för inlandsisen och var den är placerad.

48

Använd svällpappersbilden för sidan 131 för att lära mer om Perserriket. Markera med vaxsnöre på kartan för de skillnader som finns (norra Afrika, kring Svarta havet, Arabiska halvön).

76

Notera att bildbeskrivningen av Romariket är en generell beskrivning eftersom bilden är felaktig i svarttrycket. Det finns inte beskrivet vad de olika färgerna betyder i kartan. Här kan ni använda svällpappersbilden för sidan 87 över Västrom och Östrom. Det går att markera på kartan med vaxsnören för hur stort riket är vid olika tillfällen.

97

Använd svällpappersbilden för sidan 131 för att lära mer om Arabiet.

109

Använd en jordglob eller en taktil världskarta för att undersöka hur Amerika befolkas.

131

Till kartan finns två svällpappersbilder. En som fokuserar på rikenas utbredning och en med städer och floder. De elever som tycker det är svårt med svällpappersbilder kan använda kartan utan städer och då kan ni tillsammans sätta ut några få städer. Denna lite glesare karta kan ni också använda för andra sidor i boken.

Notera att vikingarnas färdleder inte är markerade. Gå igenom dem tillsammans med eleven konkret (eleven kan ha sin hand ovanpå din och ni känner tillsammans hur de seglat över havet från olika ställen).

137

Använd elevens Europakarta för att följa de olika handelsrutterna. Se tips ovan om hur kartor kan undersökas.

143

Använd en jordglob, gärna taktil eller en världskarta i relief för att undersöka de olika färdvägarna. Se tips för sidan 131.

152

Använd en jordglob, gärna taktil eller en världskarta i relief för att undersöka de olika rutterna.

Till läsaren

Markerade ord står med STORA bokstäver i din anpassade bok.

Registret finns i en egen flik.

De flesta bilder är beskrivna. Till några bilder finns det svällpapperskartor.

Lycka till!

Pedagogiska tips

- Eleven behöver ha tillgång till en jordglob eller en världskarta och en Europakarta i relief. Har inte eleven detta tidigare går dessa att beställa från SPSM med ordernummer: 6577 respektive 6588.
- Markera på svällpapperskartorna med vaxsnören och häftmassa. Kartan kan också placeras på ett korkunderlägg, då kan nålar stoppas i kartan. Då kan olika rutter/färdvägar markeras med trådar.
- Jordglob kan tillverkas av badbollar med jorden som motiv. Använd olika material tyg, plast, sandpapper osv. och fäst på globen för berg, sjöar osv.

Bildbeskrivningar

Omslag

Medeltida målning av en munk med hundhuvud. Här finns också en gås som sticker upp sitt huvud från mantelns luva. Framför munken står 5 gäss.

6

Foto av en man med en pilbåge.

7

Teckning av en förmänniska som ser mer ut som en gorilla som går upprätt på två ben. Hon håller ett barn i famnen och plockar vindruvor med den andra.

8

Släkträd som visar människans utveckling.

Samtidigt som Gorillan funnits fanns en gemensam urmoder (ännu ej hittad).

Urmodern har utvecklat schimpansen och Ardi (två olika led).

Från Ardi utvecklas flera arter av förmänniskor tex Lucy.

10

Teckning som visar DNA spiraler (ser ut som stegar som vridits) och kromosomer (ser ut som ett svartskrifts x).

10

Teckning av en kolatom.

11

Foto av tre arkeologer som gräver i ett schakt/hål i marken. De använder hinkar med snören för att hissa upp material/jord.

11

En docka gjord av förmänniskan Lucy. Hon påminner om en människoapa. Ögonbrynen är stora, näsan och munnen ser mer ut som en mule. Kroppen är hårig.

12

Världskarta som visar fyndplatser och åldern på fyndplatsen.

- Över 2 miljoner år gamla fossiler finns på sex platser i östra Afrika t.ex. Ardi 4,4 miljoner år och Lucy 3,2 miljoner år.
- Homo Erectus, 1,5 miljoner år sedan. Fyndplatser finns på fem platser i Afrika, södra Europa och södra Asien
- Neanderthal-människor, 200000–30000 år sedan. Fyndplatser finns i södra Europa och södra Asien t.ex. Neanderthal fyndplats i Tyskland

- Cro Magnon/Homo Sapiens, från omkring 50 000 år sedan t.ex.
 Nordamerika: fyndplats i nordväst 17000 och fyndplats vid östkusten 10000.
 Sydamerika: fyndplats vid västkusten i dagens Chile 15000.
 Australien: fyndplats i norr 60000
 Cro Magnon i Frankrike

13

Foto av en handkil som täcker nästan en hel handflata. Den är formad som ett yxblad. På kilen syns märken efter att den formats med andra stenverktyg.

14

Dockor i en grotta i museet. Två kvinnor och två barn sitter på marken vid en lägereld. De är klädda i päls. Bakom dem ligger en man på marken och bredvid honom sitter en flicka.

15

Teckning av en man som målar på en grottvägg. Här syns tjocka hästar med korta ben. Nu håller han på med att spreja färg över sin hand så att det bildas ett handmönster på väggen. Han sprejar med ett rör som han blåser i. En fackla ligger bredvid honom och fler målarsaker såsom en sten att mala färgen med, penslar, kritor osv.

17

Foto av ursprungsbefolkningen som får besök av antropologen. Han har på sig byxor och skjorta men ursprungsbefolkningen är nakna. En naken väldigt vältränad man har på sig en keps på huvudet. Han har bundit ett snöre om penisen som går runt midjan och som håller penisen uppåt. Han hälsar på antropologen genom att hålla sin hand på huvudet på honom.

19

Tidslinje som visar människan utveckling

Siffrorna anger miljoner år sedan

4 – Ardi

3 – Lucy

1,5 – Homo Erectus

1 Elden

0,5 Neanderthal

nu – Homo Sapiens

Tidslinje från 10000 till år 0 f.v.t

10000 jordbruk

8000 städer Jeriko

4000 Euftrat Tigris, Sumerer

4000 Nilen Egypten

4000 Indus, Harappa Mohenjo-daro

4000 Huang He, Shang-dynastin

19

Modell som visar att utveckling sker i fyra olika steg:

1. Odling och samarbete för bevattning ger:
2. Större skördar vilket ger folkökning som ger:
3. Nya yrken, hantverk, ny teknik, skriftspråk som ger:
4. Städer, lagar, tempel, skatt, försvar

20

Världskarta som visar att inlandsisen täcker landområdena: Nordamerika (utom södra delarna), Grönland, mellersta och norra Europa, norra Asien. Is finns också i områden som har höga berg.

20

Foto av en pojke som rider på en åsna. Marken är karg, bara gräs växer. I bakgrunden syns en bergstopp med snö.

21

Teckning som visar en man som har lastat salt i säckar på oxar. Han går med oxarna från stranden till staden Jeriko.

Karta som visar att staden Jeriko ligger i Palestina vid floden Jordan. Floden Jordan mynnar ut i Döda havet.

22

Här finns teckningar och text:

Bild

Bönder jobbar på åkrarna. I bakgrunden syns en låg stad. Fyra av dem gräver ut en kanal mellan åkrarna. På en åker finns en bonde som plöjer med en enskärig plog efter två oxar. En annan bonde lyfter en hink med vatten ur floden med hjälp av en hävstång. Två bönder/kvinnor bär krus på huvudet.

3 detaljbilder

- krus med säd

- lertavlor med skrift/hieroglyfer. Skriften ser ut som små figurer

- En man med en toppig hatt med en orm i pannan och ett lindat skägg.

Modell som visar att det ena leder till det andra:

SAMARBETE: Bönder i byar samarbetar i jordbruket och gräver kanaler för bevattning. Större skördar kan försörja fler.

Befolkningen ökar.

SPECIALISERING: Fler kan specialisera sig på hantverk och handel.

Nya uppfinningar: skriftspråket, hjulet.

SAMHÄLLET FÖRÄNDRAS: En ny typ av samhälle växer fram med kung, skatt, försvar, lagar, tempel och präster.

23

Karta om visar 4 floder:

Nilen – nordöstra Afrika, mynnar ut i Medelhavet

Euftrat och Tigris – i nuvarande Irak, Syrien och Turkiet, mynnar ut i Persiska viken.

Indus – i nuvarande Pakistan, Indien och Kina, mynnar ut i Arabiskahavet

Huang He – i nuvarande Kina, mynnar ut i Bohaihavet

24

Karta över floderna Euftrat och Tigris. Här finns städerna: Uruk, Ur och Eridu. Floderna mynnar ut i Persiska viken.

24

Teckning av zikkuraten som är en trappstegs pyramid, den ser ut som en jättestor trappa. Överst finns ett litet fyrkantigt tempel. Nedanför pyramiden finns en vagn med trähjul som dras av två hästar och en krukmakare som gör krukor i lera.

25

Foto av ett floddelta där folk paddlar i träkanoter. Här finns små cylinderformade hyddor av vass. De är byggda på små öar i floden. Här syns också staket av pinnar och getter i små hagar.

26

Karta över floden Nilen med städerna Giza, Memfis och Thebe.

26

Teckning som visar floden Nilen och människor som jobbar där. En man skördar säd med en skära. En kvinna samlar ihop skörden. Åkrarna har formen som rektanglar med diken mellan sig. Dikena mynnar ut i floden. En man håller i en papyrusrulle med skrift. Han tittar ut över åkrarna.

Två män bär en stor korg med hjälp av en bräda emellan sig. Brädan ligger på deras axlar och igenom överdelen av korgen. På floden seglar två båtar. Lite längre bort syns en trappstegspyramid (den har väldigt stora trappsteg) som har byggställningar runt sig.

27

Foto från Nilen som är kantad av grönska, palmer och gräs. I bakgrunden syns höga, karga (inga växter) berg av sandsten.

27

En papyrusrulle med skrift/hieroglyfer som liknar små bilder. Här finns också en teckning av en man som är ritad i profil (från sidan). Han har långt hår i en fin flätad frisyr. Runt halsen har han en stor krage men överkroppen är bar.

28

Tempelmålning av en präst som balsamerar en farao. Prästen har en huva som liknar en schakal/hund. Farao har ett långt lösskägg som ser ut som en fläta. På huvudet har han en nemes, en slags huvudduk som täcker huvudet och hänger fram i två flärpar på bröstet. Kroppen blir lindad. Bänken han ligger på ser ut som ett långt och smalt lejon. Under och över målningen av balsameringen finns skrift/hieroglyfer som liknar bilder.

29

Foto av templet. Här finns 4 stycket 20 meter höga statyer av b.la. Ramses II. Statyerna sitter ner. De har på sig nemesis, en huvudduk och lösskägg. Bakom deras huvuden finns krukor.

29

Väggmålning av tre musikanter. De är ritade i profil, från sidan. De har långt svart hår med lugg och är klädda i vita långa klänningar. Runt dem syns hieroglyfer, skrift som liknar bilder.

30

Karta över floden Indus. Här finns städerna Mohenjo-Daro och Harappa.

30

Foto av två män som fiskar. De står i vattnet och håller på att ta upp nät. En av männen bär nätet på axeln.

31

Foto av en ruinstad. Här syns rester av murar.

31

Teckning av en gata. Här finns en brunn där en kvinna hämtar vatten med ett krus. I gatan syns två fyrkantiga hål. Två män klädda i vackra tyger pratar med varandra. En man bär tyget svept runt höften och den andre har tyget sytt som en enkel klänning. Runt deras huvuden finns smycken, tunna pannband i silver eller guld. I ett av husen kan en pool skimtas.

32

Karta över floden Huang He. Här finns inga städer markerade.

32

Foto av Huang He floden. Här finns små rektangulära åkrar på ena sidan av floden och på den andra en sandöken. I bakgrunden syns höga berg.

33

Teckning av en gammal man med mantel, tunt långt skägg och en svart krona på huvudet. I bakgrunden syns skrivtecken.

34

Teckning inifrån ett hus vid Huang He floden. En rik man pratar med en tjänare. Båda är klädda i något som liknar morgonrockar. Vid dem står en ding. Det ser ut som en liten kista. Här finns en kvinna som spinner silkesgarn. Hon tvinnar det med fingrarna och lindar upp det på en vinda. I bakgrunden syns folk som jobbar på vattenfyllda åkrar. På gårdsplanen finns grisar, en get och en hund.

34

Foto från en sidenfabrik. Kvinnor står vid kar som är fyllda av vatten och små kokonger. De liknar ägg. Kvinnorna plockar upp kokongerna och fäster tråden från dem vid en spole som nystar upp tråden.

35

Foto av floden Huang He och som omges av grönska och palmer. Här seglar två båtar. I bakgrunden syns berg.

40

Foto av en klippa vid havet. På klippan syns ruiner av kolonner/stolpar i sten.

41

Karta som visar tidigare handelsvägar och grekernas handelsvägar.

De tidiga handelsledarna går landvägen från:

- Röda havet till Persiska viken
- Svarta havet till Persiska viken
- Medelhavet till Röda havet

En tidigare handelsväg går utmed Medelhavets östra kust och vidare längs Nilen.

Grekernas handelsvägar går:

- från Kreta och stadens Knossos till dagens Egypten, Cypern och Grekiska fastlandet.
- från staden Mykene till dagens Italien

42

Väggmålning av hamnen där det finns en båt som rors av fem män. I hamnen finns höga hus av sten som omges av en stadsmur. I bakgrunden syns hjortar, lejon och delfiner.

43

Målning som visar en man som slänger upp en annan man på en tjurs rygg. Mannen landar med händerna på tjuren. Vid tjurens huvud står en annan man och håller i tjurens horn. Männerna har långt hår och kalsonger på sig.

43

Guldmask som visar ett ansikte med stort skägg, ögonen är slutna och näsan är smal. Öronen har plattats ut och ligger bredvid ansiktet.

44

Amulett av ett ansikte med stora ögon och lockigt skägg och hår.

44

Foto av en stad med låga kvadratiska vita stenhus. På en klippa över staden finns en borg. Runt staden finns låga olivträd.

45

Foto av ett gammalt silvermynt med bilden av en sköldpadda.

46-47

Teckning av en man som talar framför akropolisklippan. Akropolis är ett tempel med kolonner som bär upp ett triangelformat tak.

47

Teckning som visar en kvinna och en man som tränar att kasta spjut. Kvinnan har på sig en enkel klänning och mannen ett skyrke runt höfterna.

48-49

Karta som visar Perserriket som ligger runt östra Medelhavet och i västra Asien. I dag finns dessa länder: Turkiet, Syrien, Jordanien, Israel, Jordanien, Egypten, Iran, Irak, Afghanistan och Pakistan.

49

Relief på en vägg. Bilden täcker hela väggen och visar ett lejon som biter en tjur i rumpan.

50

Foto av ett maratonlopp där löpare springer. På en vägskylt står: Marathonas, Schinias och samma namn men med grekiska bokstäver.

50-51

Filmfoto av Leonidas som står beredd att strida. Han har på sig en plåthjälm med näs och kindsydd. På toppen har hjälmen en båge av borst som står rakt upp. Han är barbröstad men har en mantel runt axlarna. Han har stora mag- och bröstmuskler och håller i ett spjut och en sköld.

50-51

Teckning av tre grekiska soldater i rustning. De har hjälmar, harnesk (skydd för bröstet) och benskydd. På höften har de en kort kjol. Hjälmarna är prydda med en båge av borst som står rakt upp eller en tofs av hår (av t.ex. hästhår). På fötterna har de läderskor.

De håller i runda sköldar och spjut. Sköldarna är målade, en har en stjärna, en ett hjul och en ett ansikte som räcker ut tungan.

I bakgrunden syns stora båtar med rektangulära segel.

51

Karta över Egeiska havet i östra Medelhavet och de länder som omger det: Grekland, Makedonien, Perserriket (nuvarande Turkiet) och ön Kreta. Här finns olika slag markerade i Grekland vid Thermopyle, Maraton och Salamis. Här finns också städerna Aten och Sparta.

52

Tidslinje från år 2000 till år 200 före Kristus.

2000-1600 Kreta

1700-1200 Mykene

1500-200 Fenicierna

1000-400 Grekerna

600-400 Perserriket

400-200 Makedonien

54

Foto av Akropolisklippan. Här finns Parthenontemplet som är en ruin. Den har kolonner (höga pelare) som håller uppe ett tak.

55-56

Teckning som visar ett torg fullt med folk. De har på sig enkla hellånga chiton (rektangulära tyg som fästs med spännen på axlarna) och remsandaler. Männerna har himaiton/mantlar och kvinnorna har sjalar över huvudet och axlarna. Vakterna har byxor och omlottjackor. På huvudet har de mössor med flärpar som går ner mot axlarna.

56

Teckning som visar en mörk gränd.

57

Teckning av en kvinna som väver. Väven är en varptyngd väv. Den består av pinnar som bildar en kvadratisk ram som lutar mot väggen bakom. Från övre pinnen/bommen hänger varptrådar som har tyngder längst ner. Kvinnan väver genom att föra in inslagstrådar i varptrådarna. Hon slår till trådarna mot varandra med ett vävsvärd av trä.

57

Krukskärvor med namnen: KIMDN MIATIAAO och ARISSTEIDES I VSIMATO

60

Teckning av en orm som snirklar sig runt en skål.

61

Mosaik av Alexander den Store som strider. Han rider på en häst som ser rädd ut. Han har på sig rustning som är gjord av små plåtbitar. På bröstet finns en målning av en kvinna. Han är barhuvad och hans ögon är stora och intensiva.

62

Gammal teckning som visar Alexander den Store och hans följe. De hälsar på människor som kommer med gåvor i händerna. Alexander och hans män är klädda i vackra tunikor i fina mönster och färger. Folket de hälsar på har enkla kalsonger, halsband och långt hår. Överst i teckningen finns arabisk text.

63

Karta som visar Alexanders marschväg från Makedonien till Indien. Här finns vägens städer utsatta. I din beskrivning finns också dagens länder som städerna idag finns i.

Resan startar i Makedonien och går sedan igenom:

Gordion (Turkiet)

Issos (Turkiet)

Alexandria (Egypten)

Damaskus (Syrien)

Babylon (Irak)

Susa (Iran)

Persepolis (Iran)

Ekbatana (Iran)

Samarkand (Uzbekistan)

Bukefala (Indien)

Persepolis (Iran)

64

Karta som visar att Makedonien omges av länderna: Bulgarien Jugoslavien, Kosovo, Albanien och Grekland.

65

Foto av en pappa med två barn som står framför en staty av Alexander den Store. Statyn föreställer Alexander som rider på en häst som stegrar sig.

64

Två flaggor med solar/stjärnor. En röd med en gul Verginia-stjärna som har 16 spetsiga strålar. Makedoniens flagga är röd med en sol med 8 stora breda strålar.

66

Karta som visar östra medelhavet och de underverk som finns/fanns där:

1. Cheopspyramiden i Giza, Egypten
2. Babylons hängande trädgårdar, Irak
3. Artemistemplet i Efesos, Turkiet
4. Zeusstatyn i Olympia, Grekland
5. Mausoleet i Halikarnassos (Stor gravbyggnad), Turkiet
6. Kolossen på Rhodos, Grekland
7. Fyrtornet på Faros, Egypten

66

Teckning av kolossen på Rhodos som är en hög staty av en gudinna. Hon håller i en fackla och en stav. På huvudet sitter en krona med sju strålar. Statyn står vid kusten och i vattnet syns fyra skepp med rektangulära segel.

67

Foto av entrén av det moderna biblioteket i Alexandria. Vid ingången finns en väldigt stor stenskiva som är ristad med hieroglyfer.

68

Foto av Odeonteatern i Aten. Det är en ruin av en amfiteater. Scenen är halvcirkelformad. Den är placerad längst ner i en backe. Uppe i backen finns sittplatserna (dessa är renoverade). Bakom scenen syns en husvägg med dörr- och fönsteröppningar (det är bara en vägg, inget hus).

73

Foto av Colosseum. Det är en cylinderformad byggnad som är byggd i flera våningar med valvbågar.

74

Staty av Julius Caesar. Han har kortklippt, lockigt hår och är renrakad. Han ser allvarlig ut.

74

Pyramiddiagram som visar vilka som styr i Rom. Flest medlemmar har folkförsamlingen därefter kommer senaten och högst upp konsulerna (diktator).
Vid diagrammet står: Folktribuner och Censorer.

74

Foto av Via Appia som är en väg lagd med sten. Den kantas här av cypress- och olivträd.

75

Gammal målning av Kleopatra. Hon har en hatt lika stor som hennes huvud. Den är en cirkel med horn runt. Hornen är fästade i en nemes/huvudduk som ser ut som en fågel. Ansiktet är i profil. Hon har en krage runt halsen, armband runt överarmarna och ett bälte. Brösten är bara.

76

Karta som visar Romariket från 150 f.kr. till 50 f.kr.

Riket växer och blir större och större från att vara Italien och kusten längs Balkan till att omfatta Medelhavskusten (utom Nilendeltat och nordöstra Afrika), Spanien och Frankrike 50 f.Kr.

77

Teckning av staden Rom. Här syns en akvedukt (hög bro för vatten) med bågar i två våningar och flera stora byggnader.

77

Foto av ruinerna av ett tempel. 8 kolonner (pelare) håller upp bitar av ett tak.

77

Teckning av båtar som är platta och fulla med last. Bredvid floden dras kärror med last av oxar.

78

Väggmålning som visar gladiatorer som strider. Gladiatorerna har på sig vita skynken som virats runt magen och mellan benen och fästs med ett bälte. Runt vaderna har de lindor och under knäna band med fransar. På vänstra armen har de rustning.

En man hugger ett spjut i en leopard. Vid honom står: SER PENIIVS

En man har ramlat död ner, vid honom står: CALUMORIVS

En man har vält en man, vid honom står: ALVMNVSVIC

Vid mannen som har ramlat står: MAZICINVS

79

Foto inifrån Colosseum som är en ruin. Arenan har formen som en elips. Runt arenan finns rester av sittplatser som är byggda så att åskådarna kan titta ner mot skådespelet. Här på fotot syns källaren under arenan eftersom scengolvet har försvunnit.

79

Foto av avgjutningar från Pompeji. En vuxen och ett barn ligger bredvid varandra med ryggarna uppåt.

80

Teckning av pojkar som sitter på pallar och skriver på skrivtavlor. En lärare håller upp en papyrusrulle som han tittar på. Alla har på sig tunikor (en tub av tyg som fästs med spännen på axlarna). Läraren har en toga över axlarna. (ett rektangulärt ca 6 meter långt tyg).

80

Mosaik av två kvinnor som tränar. De har blont lockigt hår. De har på sig enkla underbyxor och BH som är ett enkelt tyg fäst över bröstet.

82

Teckning inifrån ett romerskt hus. En kvinna sopar golvet och en man bär vatten. Bredvid henne syns en liten bassäng med vatten.

82

Karta över ön Sicilien som omges av Tyrrenska havet i norr, Medelhavet i sydväst och Joniska havet i öst. Här finns städerna Palermo i norr, Taormina och nordöst och Syrakusa i sydöst. Vid Östkusten finns berget Etna.

83

Foto av en amfiteater där sittplatser och scen är nya. Bakom scenen syns ruinerna av en vägg med kolonner/pelare och valvbågar.

84-85

Tidslinje som visar f.v.t

800-300 f.v.t Grekerna

700 f.v.t - 450 e.v.t Romarna

300-650 e.v.t Folkvandringstid

400-900 e.v.t. Östrom

600-900 e.v.t. Araberna

86

Målning av romerska soldater som laddar en katapult. Soldaterna är klädda i hjälmar, harnesk (bröstskydd), korta tunikor och sandaler. En kvinna och ett barn hjälper till att leverera mer ved. De har inga skydd.

87

Karta som visar att Romariket delas i Västrom och Östrom. Delningen är från norr till söder genom mitten av Medelhavet vid Balkan i Europa och i Libyen i Afrika.

Romariket som består av och områdena kring Medelhavet (beskrivningen är med dagens länder):

- Spanien och Portugal
- England och Wales
- Frankrike, Belgien, västra och södra Tyskland
- Österrike och Ungern
- Bulgarien och Rumänien
- Turkiet och ön Cypern
- Irak och nordvästra Iran
- Israel, Libanon och Syrien
- Egypten och Nordafrikas kust

Här visar folkgrupper som vandrat/härjat. Gemensamt är att de rör sig från öst till väst.

Hunner – från Centralasien till Centraleuropa

Vandaler – från Centraleuropa till Sydeuropa och norra Afrika

Östgoter – från dagens Rumänien till dagens norra Italien

Västgoter – från dagens Bulgarien till dagens Italien och dagens Spanien

88

Foto av en gulds katt som består av spiralringar, två armringar och två guldtackor (med formen som rätblock).

88

Foto av triumfbågen som är en stor valvöppning. Den är smyckad med reliefer och inskriptioner (text).

93

Foto av en vägg helt täckt med reliefer av arabisk skrift och blommor. Här syns också en dörr som har en bågförmad övre del. Väggens är väldigt vacker.

94

Foto av sju män som sitter på marken i öknen bredvid fem kameler. Männens har alla sjalar runt huvudet och kläder som täcker kroppen. Kamelerna har sadlar och grimmor. I bakgrunden syns berg av sandsten.

94

Foto av ett område med palmer och små låga vita stenhus. I bakgrunden syns ett kallt berg av sandsten.

95

Foto av pilgrimer som går runt Kaban. Det är en byggnad som har formen som en kub. Den är ungefär 12 meter lång, 10 meter bred och 15 meter hög. Den har en dörr och är klädd i ett svart tyg med guldbroderier.

96

Foto av en marknad. Här myllrar det av saker på de olika stånden: halsband, kryddor, väskor, fågelburar, pälsar från djur, tofflor, kosmetika osv.

96

Målning som visar hur sjömän i en båt sprutar eld på en annan båt.

97

Karta som visar arabriket på 700-talet. Det finns runt södra Medelhavet och Mellanöstern. Det är:

- Hela Mellanöstern (utom Turkiet) med städerna: Medina, Mecka, Jerusalem, Isfahan och Bagdad.
- Nuvarande Iran, Pakistan, Afghanistan och Uzbekistan med staden Samarkand.
- Norra Afrika med städerna: Kairo, Alexandria och Tunis
- Hela Portugal och nästan hela Spanien (inte norra delarna) med staden Granada, Córdoba och Barcelona.
- Öar i medelhavet: Cypern, Sicilien, Sardinien, Mallorca, Menorca och Ibiza

98

Foto av klippmoskén. Den är byggd som en åttkantig cylinder. På den finns vackra marmorplattor i blått, grönt och vitt. På taket finns en halvcirkelformad kupol som är förgylld med guld. Runtom moskén finns fullt med folk, kvinnorna har vita slöjor.

99

Teckning av två kvinnor som spelar luta. De har långt svart hår och är klädda i långkjol och en jacka. De sitter i ett rum som har vackra valvbågar. Framför dem finns ett bord med en gyllene lampa som det brinner ur pipen på.

100

Karta som visar Tanzania med städerna Dodoma och Dar Es Salaam. Utanför kusten finns ön Zanzibar med staden Stone Town. Norr om Tanzania ligger Kenya.

100

Lådor fulla med kryddor. Här syns t.ex. kanel i bitar, gurkmeja och kardemumma.

101

Foto av en grönsaksmarknad. Här har försäljarna brett ut sina varor på dukar direkt på marken. Här syns: lök, tomater, chili, mango. Försäljarna är män men här syns två kvinnor. En av dem bär chador (ett svart tyg som bärs runt kroppen runt huvudet och ner till fötterna). Hon pratar i mobiltelefonen.

102

Tidslinje:

300-650 Folkvandringstid

400-1100 Östrom

600-1000 Araberna kalifatet

105

Foto av astolabium som är ett astronomiskt instrument. Det består av en rund skiva som har flera mindre skivor på sig. Runt kanterna syns arabisk text och gradmarkeringar.

108

Foto av ruinstaden Machu Picchu. Staden ligger högt upp i bergen på en 500 meter hög bergsrygg. Den har ruiner efter fyrkantiga stenhus och tempel. Här syns också lamor som är ett kameldjur som ser ut som ett får men med en lång hals.

109

Karta som visar hur Amerika befolkas. Möjliga vägar för inflyttningen är från Sibirien över Beringsund till Nord- och Sydamerika. Mellan Sibirien och Alaska i norra Nordamerika finns Beringsund. Där fanns en glaciär 10000 år f.v.t. Dessa landområden är numera under havsnivån.

Över östra Nordamerika finns is.

På kartan finns markeringar för lämningar äldre än 10000 år f.v.t. I Sydamerika finns dessa utmed kusterna. Längst söder ut finns Fell's Cave 10000 f.v.t. I öster (dagens Brasilien) finns Pedra Furada.

I Nordamerika finns markeringar för lämningar i Centralamerika, dagens USA och i norra Kanada. I öster i (dagens USA) finns Meadowcroft 11000 f.v.t. I norr finns Bluefish Cave 13000 f.v.t. vid Stora Björnsjön.

110

Karta som visar Indiankulturerna på en karta över Nord- och Sydamerika.
I Mexiko finns Azteker 1100-1500 e.v.t.

I södra Mexiko och norra Latinamerika finns Maya 300-900 e.v.t.

Längs Sydamerikas västkust och bergsområde Inka 1200-1600 e.v.t.

110

Foto av två röda papegojor som sitter på en gren med näbbarna sött mot varandra.

111

Karta som visar Södra Mexiko och norra Latinamerika. I Guatemala finns området Yucatán med Mayastäderna: Chichen Itza, Palenque och Tikal.

111

Mayakalender som visar mayaskrift som ser ut som små rektangulära bilder. Bredvid skriften finns bilder av hundar, fåglar och människor. Människorna har på sig stora hattar som föreställer djur.

112

Foto av en trappstegspyramid som har stora trappsteg. Längs varje pyramidsida finns också en trappa med normala trappsteg. Högst upp på pyramiden finns ett litet tempelrum.

113

Teckning av livet i en by. Här finns låga hus och i bakgrunden syns en trappstegspyramid. Människorna har höftskynken på sig och bara överkroppar. En kvinna har ett barn i en bärsjal på ryggen och en stor korg med majs på huvudet. Alla har långt hår i hästsvans. Männen bär på spjut och fångsten efter en jakt.

114

Karta över Guatemala som ligger mellan Mexiko i norr och Honduras i söder. Huvudstaden heter Guatemala City. Här finns Atitlán sjön med staden Sololá i området Nahuala.

114

Foto av en man med svart keps och tenniströja som sitter i en radiostudio.

115

Foto av en flicka med en bärsjal med en bäbis på ryggen. Hon är klädd i traditionella kläder som är vävda i vackra färger och ränder.

116

Målning av fem män med stora märkliga hattar. Runt höfterna har de djurskinn. De verkar passa upp på en man som är dekorerad med en stor krage och ett jaguarskinn runt höfterna. Alla män är målade i profil/sidan av ansiktet och de har alla höga pannor.

116

Stenrelief som visar en kvinna och en man dekorerade med smycken och hattar. Hattarna liknar fåglar.

118

Karta över södra Mexiko som visar Aztekriket. Här finns följande platser markerade: Tenochtitlan, Tula, Traxcala, Teotitlan och Xoconusco.

118

Skulptur som visar ett ormansikte med fjädrar som står ut som en blomma runt halsen.

118

Teckning av två män som slåss iklädda en örndräkt och en jaguardräkt. Genom munnarna på djuren sticker krigarnas ansikten fram. De slåss med sköldar och klubbor.

119

Målning som visar en man som bärs fram i en bärstol. Han tittar ner på ett myller av människor. Människorna är klädda i höftskynken och några har mantlar som är fästade vid ena axeln. Kvinnorna bär barnen i bärsjalar på ryggen. De pratar, bär säckar osv. En man har ett djurhuvud på huvudet och några har stora örhängen. En man har en stor djurtand i näsan.

I bakgrunden syns en stor stad med raka gator och kanaler. Här och var syns höga trappstegspyramider.

120

Karta som visar Inkariket i längs Sydamerikas västkust mot Stilla havet. Riket går från kusten och täcker bergskedjan Anderna.

Här finns leder utmärkta i Anderna. De startar vid Quito i dagens Ecuador och fortsätter längst ner till centrala Chile.

Dessa ställen finns utmärkta:

Quito och Cuenca i norr (Ecuador)

Chan Chan (Chimu), Mauchu Picchu, Cusco och Titicacasjön (Peru)

120-121

Teckning av kvinnor klädda i enkla klänningar med sjalar över axlarna. En kvinna väver med en enkel väv. Ena delen har hon fäst i en stolpe och den andra delen har hon fäst med en rem runt hennes rygg.

I bakgrunden syns bönder som jobbar på åkrar som finns i terrasser längs en bergsrygg.

122

Tidslinje

0-900 e.v.t. Maya

1100-1500 e.v.t. Azteker

1200- 1600 e.v.t. Inka

124

Teckning av män som går på led på smala stigar i bergen. En man bärs i en bärstol. Männerna har korta tunikor i starka färger och mönster. De håller i spjut. Bland männen går lamor som bär last på ryggen.

124

Ansiktsmask i guld som föreställer ett ansikte med ögon, näsa, mun och runt ansiktet strålar.

125

Teckning av en man som är alldeles prickig på kroppen av röda utslag.

125

Foto av en skalle med en hatt. Skallen har möglad skinn och långt hår i en fläta. I munnen finns tänderna kvar. På huvudet finns en hatt prydd av guldpaljetter. På hatten finns höga fjädrar i blått och rött som står rakt upp.

126

Foto av en procession där många män bär en staty av jungfru Maria med Jesusbarnet. Båda har en stor krona på huvudet. Maria är klädd i en klänning och en mantel. Nedanför henne finns fullt med gladiolusblommor i vaser. Folket i processionen har traditionella ponchos i starka färger i ränder.

130

Målning av ett skepp med kanoner. Sjömännen har olika hudfärg. De är klädda i stora vida byxor och korta jackor.

131

Karta som visar Norden, Europa, västra Asien och norra Afrika. Här finns Frankerriket under Karl den Store, Östromerska riket (Bysantiska riket), Arabriket, vikingarnas färdleder och områden markerade.

(Beskrivningen utgår från dagens länder fast de inte fanns då.)

Vikingarnas kärnländer är längs Norges kust, södra Sverige och Danmark. Av vikingarna behärskade länder är: Island, Östersjöns kust, områden i Storbritannien och områden längs floderna i östra Europa.

Vikingarnas färdleder går:

- Över Östersjön och vidare längs floderna i östra Europa. En väg går mot Svarta havet och till Östromerska riket och Konstantinopel. En väg går mot Kaspiska havet och vidare ner till Arabriket.
- I Nordsjön mot Island och Storbritannien
- I Atlanten ner längs västra Europas kust (Frankrike, Spanien, Portugal) och vidare in i Medelhavet.

Viktiga städer

- Vikingarnas områden eller längs färdleder: Uppsala och Birka (Sverige), Oseberg (Norge), Hedeby (Danmark), Tingvellir (Island), Lindisfarne och London (Storbritannien), Dublin (Irland), Lybeck (Tyskland), Staraja Ladoga, Novgorod och Gnezdovo (Ryssland), Kiev (Ukraina), Bulgar (Bulgarien),
- Frankerriket (västra Europa ej Spanien): Hamburg, Brygge och Achen (Tyskland), Paris (Frankrike), Wien (Österrike), Barcelona (Spanien), Neapel (Italien).
- Östromerska riket: Venedig och Rom (Italien), Konstantinopel (Turkiet)
- Arabriket: Tunis (Tunisien), Alexandria och Kairo (Egypten), Jerusalem (Israel och Palestina), Medina och Mekka (Saudiarabien), Bagdad (Irak), Isfahan (Iran), Samarkand (Uzbekistan)

132

Teckning som visar en präst och en riddare som går och pratar. De är båda klädda i långa tunikor och har mantlar över dessa. I bakgrunden syns en bonde som plöjer med en enskärig plog bakom två hästar.

133

Foto av Osebergsskeppet som är en ca 20 meter lång och 5 meter bred båt. Stävarna (ändarna) har spiraler med sniderier. Seglet är kvadratisk.

134

Karta över ön Island med huvudstaden Reykjavik vid västkusten.

135

Foto som visar människor som går längs en grusväg. Vägen går nedanför en klippa. Längre fram syns massor av folk och stora tält.

136

Modell som visar att jordbruket leder till specialisering och att samhället utvecklas.

- Jordbruket

Nya idéer – nya metoder och redskap

Mer odlad mark, större skördar, överskott på mat

Folkökning

- Specialisering

Hantverk, skrån

Köpmän, handel

Handelsförbund

- Samhället utvecklas

Nya städer, växande städer

Handel, nära och avlägsen

137

Karta över Europa, norra Afrika, västra Asien och södra Norden. Den visar handelsområden och handelsrutter.

Här finns fem stora handelsstäder som handlar med olika varor:

Lybeck (Tyskland) – sill

Brygge (Belgien) – ylletyg

Venedig (Italien) – sidentyg, kryddor

Konstantinopel (Turkiet)

Jerusalem (Israel, Palestina)

Handelsrutter

- Hansans handelsrutter utgår från Lybeck i dagens Tyskland. Via båt nås städer i Östersjön: Hamburg, Rostock (Tyskland), Visby, Stockholm, Reval (Estland) och Novgorod (Ryssland). Via båt nås i Nordsjön städerna: Oslo, Bergen (Norge), Brygge (Belgien). Landvägen nås Paris och Marseille (Frankrike).
- Venedig och Genuas handelsrutt utgår från Venedig (Italien) via båt i Medelhavet nås Florens, Rom, Neapel, Genua (Italien), Marseille (Frankrike), Valencia, Sevilla (Spanien), Tripoli (Libyen), Alexandria (Egypten), Damaskus (Syrien), Konstantinopel (Turkiet). Från 1270 fortsätter handelsvägen i Atlanten längs Europas östkust och når städerna: Lissabon, Porto (Portugal), Bordeaux (Frankrike), Brygge (Belgien).
- Här finns handelsvägar på land markerade som når över hela Europa.
- Här finns städer som nås längs floder såsom Smolensk (Ryssland), Kiev (Ukraina), Krakow (Polen), Wien (Österrike), Paris (Frankrike), London, Edinburgh (Storbritannien).

- Här finns korsriddarnas färdvägar som visar att folk rider från norra Europa ner mot Jerusalem (Israel och Palestina).

138

Foto från Venedig där istället för gator finns kanaler med vatten mellan husen. På kanalerna går smala båtar som rors fram med en lång åra. Husen har 3-4 våningar och fönster med valvbågar.

138

Sigill med en häst med två riddare med sköldar och spjut. Längs kanten finns texten (otydlig): SIGILLVM MICITVN XPISTE.

139

Teckning av en stad. Här syns män och kvinnor. Männen är klädda i knälånga tunikor och mössor. Kvinnorna har hellånga klänningar och vita slöjor.

140

Gammal teckning som föreställer män vid en affärsdisk.

140

Målning som visar två män vid ett bord. Ena mannen skriver i en stor bok. Männen har på sig breda jackor med puffärmar och tigha byxor.

141

Målning av Neapels hamn där två karaveller/fartyg med tre master ligger. Här syns staden Neapel som omges av en stadsmur med flera höga torn med krenelering. Bakom staden syns vinodlingar och olivträd.

142

Foto av sju kameler som går på ett led i ett kargt landskap. Här växer bara små låga buskar i sanden. I bakgrunden syns snöklädda berg.

142-143

Karta som visar Mongolriket när det var som störst. Det täcker stora delar av Asien utom Saudiarabien, Indien, Pakistan och Sydostasien.

Här finns Sidenvägen och Marco Polos färdväg utsatt. De vägarna löper ofta bredvid varandra. De börjar i östra Europa och slutar vid östra Asiens kust.

Marco Polos väg börjar i Venedig. Sidenvägen börjar i Konstantinopel. Städer som passeras är: Sarai (Ryssland), Tasjkent, Samarkand (Uzbekistan), Merv (Turkmenistan), Balkh (Afganistan), Delhi (Indien), Hormuz, Teheran (Iran), Damaskus (Syrien), Jerusalem (Israel och Palestina), Kairo, Alexandria (Egypten), Bagdad (Irak), Pagan (Burma), Kashgar, Khotan, Dunhuang, Shangdu, Beijing, Lanzhou, Luoyang, Nanjing, Chengdo, Changan, Yangzhou, Hangchow, Canton, Zaitua (Kina).

143

Gammal teckning av Marco Polo och hans sällskap. Sju kameler är lastade med säckar och lådor. Nio män rider på hästar och fem män går till fots.

144

Gammal teckning som visar tre människor med stora röda bölder på kroppen. Även den som ger vatten är fylld av bölder. En man sitter upp i sängen och ber.

144

Teckning på en läkare i en hellång klänning. Över ansiktet har han en mask med en jättstor näbb. Det finns hål för ögonen. På huvudet har han en bred hatt och i handen en pinne.

145

Målning med män som tittar på ritningar. Henrik Sjöfararen har en hellång tunika och en bred hatt. Männen bredvid har halvlånga tunikor, tigha byxor och mössor.

145-146

Målning som visar män i rustning. Bland träden längre bort syns nakna människor som gömmer sig. En av dem bugar sig inför soldaterna. Colombus är klädd i en bred jacka och shorts med slitsar (hål så att undertyget puffas fram) och tights.

147

Målning av Vasco da Gama. Han har vitt långt skägg och håller i en pappersrulle i ena handen och ett svärd i den andra. Han är klädd i en jacka och shorts med slitsar (hål så att tyget under puffas fram), knähöga stövlar och en lång väst av päls. Runt halsen hänger en kedja med ett rött kors.

148

Tidslinje

500-900 Franker

600-1000 Araberna (Kalifaten)

750-1000 Vikingar

950-1550 Italienska handelsstäder (Venedig)

1000-1550 Flandern (Brygge) (Antwerpen)

1000-1600 Hansan

1200-1450 Granada

1200-1300 Mongolriket

1500-1600 Spanien

1500-1600 Portugal

1600-1700 Holland

1700-1800 England

150

Karta som visar viktiga städer i Europa och Columbus båtväg över Atlanten mellan Europa och Västindien. Han startade 1492 från Lissabon i Portugal och reser mot San Salvador i Västindien. Hemresan går från San Salvador till Palos i Portugal.

Viktiga städer:

(Inom parentes står dagens länder som städerna ligger i.)

Venedig, Florens (Italien) Renässansen ca 1400-1500

Konstantinopel (Turkiet) 1453

Mainz (Tyskland) Boktryckarkonsten 1455

Granadas fall (Spanien) 1492

Wittenberg (Tyskland) Reformationen (1517)

150-151

Målning av Filip II som är en ung man med litet blont skägg. Han ser sur ut. Han har på sig en svart kortärmad jacka full med broderier. Runt midjan finns ett vitt bälte och under det sticker en codpiece fram (en fallossymbol i tyg som fästs i grenen).

151

Målning av en stad med gator i ett rutnät. I bakgrunden syns ett berg.

152

Karta som visar gamla och nya rutten/båtvägen runt Afrika. Gamla rutten går närmare Afrikanska kusten och nära ön Madagaskar antingen väster eller öster om den stora ön. Nya rutten går längre från Afrikas kust och söder om Afrika ner till den fyrtionde breddgraden och fortsätter inte upp längs Afrikas östkust utan håller sig längre söderut.

153

Målning som visar en hamn med låga vita hus. Här finns 6 flaggstänger med flaggorna för: Danmark, Spanien, USA, Sverige, Stor Britannien och Holland.

153

Foto som visar en replik av Ostindiefararen Götheborg. Skeppet är ca 50 meter långt och har tre master med segel.

155

Etsning som visar män med långt hår som fikar vid ett bord. En av dem röker också.

155-156

Teckning som visar ett lastutrymme på ett fartyg. Slavar ligger i långa rader utan mellanrum.

156

Målning av slavar som skördar sockerrör och två vita män som övervakar dem. En av männen slår en slav.

157

Porträtt av Adam Smith. Han har en peruk med grått hår med lockar vid öronen och hästsvans.

158

Foto av en vit borg i sten som ligger på stenklippor.

159

Foto av en dörr som leder ut mot hamnen och båtarna.

164

Målning av stormningen av Bastiljen. Bastiljen är en fästning med höga murar. Här skjuter soldater mot dem med kanoner och andra soldater stormar porten. Här ligger också döda soldater och en skadad soldat bärs bort på bår.

165

Teckning av en man som står på ett cafébord. Han har på sig en bonjour jacka (längre kavaj). På benen har han tigha korta byxor, långa strumpor och skor. Han skjuter med en pistol upp i luften.

166

Kokard, märke som är ett band veckat så att det blir en cirkel. Den liknar en tyg blomma i färgerna från mitten: blått, vitt och rött.

167

Porträtt av François Voltaire som har en peruk av grått lockigt hår.

170

Målning av tio män som besöker kungen och visar ett papper. Kungen håller upp handen i en avvärjande gest. I bakgrunden syns en kvinna som gråter.

170

Porträtt av Axel von Fersen. Han har en peruk med lockar vid öronen och långt hår i nacken. Han har på sig en mantel av hermelinpäls. Över manteln hänger två stora halsband med ordenstecken, de ser ut som stjärnor.

171-172

Teckning av en giljotin. Det är en ställning med en bila (som en stor yxa). Personen som ska avrättas sätts fast i ställningen så att bilan kan träffa nacken.

173

Foto av en bok med läderpärm. Här syns även första sidan där det står: CODE CIVIL DES FRANÇAIS.

173

Målning av Napoleon som rider på en häst som stegrar sig. Napoleon pekar lugnt framåt med handen. Han är iklädd uniform med en stor halvcirkelformad hatt. Svept runt sig har han ett stort rött tygstycke. I bakgrunden pågår kriget.

174-175

Tidslinje:

1789 - nationalförsamlingen bildas, Bastiljen stormas, privilegierna avskaffas

1791 - kungens flyktförsök

1792 - krig mot flera länder

1793 - skräckväldet, kungen avrättas

1799 - Napoleons statskupp

1803 - krig mot England

1804 - Napoleon kejsare

1805 - slaget vid Trafalgar Austerlitz

1809 - Napoleon har stora delar av Europa

1812 - krig mot Ryssland

1815 - Slaget vid Waterloo, Napoleon till S:t Helena

176

Porträtt av Charlotte Corday som har en stor hatt knuten med band under hakan. Hon tittar bestämt framåt.

176

Porträtt av Therogine de Mericourt. Hon är klädd i blå, röd och vit uniform. Det är en jacka, långkjol och hatt med fjädrar. Tvärs över bröstet hänger ett band med en värja och i ena handen håller hon en liten pistol.

176

Målning av Marat som blivit huggen i bröstet. Han ligger i ett badkar som är täckt av tyger. Han är muskulös och har ett vackert ansikte. I ena handen håller han ett papper som han just skrivit på med fjäderpenna.

177

Porträtt av Olympe de Gouges som har lockigt hår med en scarf knuten runt det. Hon tittar nedåt.

177

Porträtt av Marie Antoinette. Hon har en stor gråhårig peruk och en bred hatt med plymer. Klänningen är djupt uringad och kantad med spetsar.

177

Statyn Marseljäsen som föreställer en kvinna med öppen mun och raseri i ögonen.

178

Målning av Napoleon som rider på en vit häst längst fram i ett fälttåg. Hans har en rock på sig och en stor halvcirkelformad svart hatt. Han håller ena handen innanför rockbröstet. Bakom honom syns fler soldater till häst och fotsoldater. På marken ligger snö.

179

Målning som visar Napoleon som sitter trött och nedstämd i en vagn. Han är klädd i uniform och en stor rock.

180

Målning av män i uniform som pratar runt ett bord.

181

Karta som visar Europa 1815. Kännetecknande är att det finns några stora länder och flera väldigt små riken.

Dessa länder finns:

Norge Sverige (union 1814-1905), Danmark, Storbritannien (även Irland), Nederländerna (även Belgien), Frankrike, Preussen (Delar av dagens Tyskland och Polen), Tyska småstater, Polen, Kejsarriket Ryssland (även Baltikum, Ukraina, Vitryssland, Kazakhstan), Kejsarriket Österrike (även Ungern, Tjeckien, Slovakien, Kroatien), Slovenien Kgr. Sardinien (även norra Italien), Kyrkostaterna (norra Italien), Turkiska riket (även Grekland, Rumänien, Bulgarien, Balkan), Portugal, Spanien, Bägge Sicilierna (södra Italien), Elba.

181

Porträtt av Edmund Burke som har blont yvigt hår

186

Foto av ett ånglok. Loket har en skorsten som pyser ut svart rök.

187

Etsning av en Spinning Jenny som är en spaningsmaskin. Vid en bom fästs kardflor som tvinnas till trådar som snurras upp på 16 trådspolar. Spinnerskan vevar ett stort hjul för att spolarna ska snurra upp trådarna.

188

Teckning som visar delar av en ångmaskin i en fabrik. Här syns en ställning med ett stort hjul och en hävarm.

188

Målning av Watt som har grått hår i page. Han ser fundersam ut.

189

Teckning av en traktor som drivs av en ångmotor. I bakgrunden syns ångbåtar, ånglok och fabriker med skorstenar.

189

Modell som visar att jordbruket påverkar industrialiseringen som i sin tur påverkar samhället.

- Jordbruket: nya jordbruksmetoder, folkökning
- Industrialisering: arbetskraft finns, stor efterfrågan på varor, ny teknik – uppfinningar
- Samhället: fabriker, växande städer, järnvägar, ångbåtar, ökande handel

190

Målning som visar en enorm tjur och en bonde som river foderbetor i en enkel maskin som vevas för hand.

191

Foto av en lada byggd i sten. Runt den syns hagar som är inhägnade med stengårdsgårdar. Landskapet är betat och här syns bara kort gräs och några få låga buskar.

192

Teckning av en trång gata som är ca 2 meter bred. Husen är höga och mörka.

193

Teckning som visar en fabrik. Här arbetar män, kvinnor och barn.

194

Foto som visar en gammal industrilokal med vackra valvformade fönster med fönsterluckor. Lokalen är sliten i ca fem våningar. Här syns en rostig spårvagn och containrar.

195

Foto som visar en fem våningar hög och smal industrilokal som är byggd i vattnet. Huset är fint renoverat med fönster med många små rutor och målade kolonner/pelare mellan fönstren.

196

Målning av en kvinna som får en vaccinspruta. Runt henne finns människor som är förtvivlade. De har råttor som springer i deras kläder och ur deras munnar, öron, näsor och ur huden!

197

Foto av ett nätt lokomotiv med en liten vagn.

199

Tidslinje

- 1702 Ångmaskinsdriven pump
- 1709 Tackjärn med koks
- 1733 Flygande skytteln
- 1769 Vattendriven spinnmaskin
- 1769 Spinning Jenny
- 1779 Mekanisk vävstol
- 1790-tal Ångmaskin i fabriker
- 1794 Maskin för bomullsrensning
- 1800-tal Ångmaskin för transporter

200

Teckning av ångfartyget Clemont. Det är ca 40 meter långt. Det har en ångmaskin och två segel. På sidan av båten syns hjulen från ångmaskinen som rör sig i vattnet och för båten framåt.